

POLAND

POLAND

**HOZIRGI DAVRDA TARBIYA KONSEPSIYASI: NAZARIYA VA
TALABA QARASHLARI****Aliyorov Diyorbek Nabijonovich**

ChDPU Pedagogika fakulteti

Pedagogika yo'nalishi 3-kurs talabasi

Egamberganov Ruslanbek Sobirjon o'g'li

CHDPU Turizm fakulteti talabsi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18848992>

Annotatsiya: Mazkur maqolada hozirgi davrda tarbiya konsepsiyasining nazariy asoslari hamda pedagogika yo'nalishi talabalari nigohida uning mazmun-mohiyati tahlil qilinadi. Zamonaviy ta'lim tizimida tarbiyaning shaxs kamolotidagi o'rni, milliy va umuminsoniy qadriyatlar bilan uyg'unligi yoritiladi. Shuningdek, talabalarining tarbiya jarayoniga doir qarashlari, innovatsion yondashuvlar va amaliy tajribalarga munosabati ochib beriladi. Tadqiqot natijalari tarbiya konsepsiyasini takomillashtirish hamda bo'lajak pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: tarbiya konsepsiyasi, zamonaviy ta'lim, pedagogika talabalari, shaxs kamoloti, milliy qadriyatlar, innovatsion yondashuv, pedagogik jarayon, kompetensiya.

Аннотация: В данной статье рассматриваются теоретические основы концепции воспитания в современных условиях, а также анализируются взгляды студентов педагогического направления на сущность и значение воспитания. Освещается роль воспитания в формировании личности в системе современного образования, его связь с национальными и общечеловеческими ценностями. Кроме того, раскрываются мнения студентов относительно инновационных подходов и практических аспектов воспитательного процесса. Результаты исследования способствуют совершенствованию концепции воспитания и развитию профессиональных компетенций будущих педагогов.

Ключевые слова: концепция воспитания, современное образование, студенты педагогики, формирование личности, национальные ценности, инновационный подход, педагогический процесс, компетенции.

Abstract: This article examines the theoretical foundations of the concept of upbringing in the modern era and analyzes the views of pedagogy students on its essence and significance. It highlights the role of upbringing in personal development within the contemporary education system and its connection with national and universal values. Furthermore, the paper explores students' perspectives on innovative approaches and practical aspects of the educational

process. The findings contribute to the improvement of the upbringing concept and the development of professional competencies of future teachers.

Keywords: concept of upbringing, modern education, pedagogy students, personal development, national values, innovative approach, pedagogical process, competencies.

Hozirgi globallashtirish, raqamlashtirish va ijtimoiy munosabatlar tizimining keskin o'zgarib borayotgan davrida tarbiya masalasi jamiyat taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda. Har bir davlatning kelajagi yosh avlodning qanday ruhda, qanday qadriyatlar asosida voyaga yetishiga bog'liqdir. Shu nuqtayi nazardan, tarbiya nafaqat pedagogik jarayonning tarkibiy qismi, balki ijtimoiy taraqqiyotning muhim omili sifatida namoyon bo'ladi. Zamonaviy ta'lim tizimida tarbiya konsepsiyasini qayta ko'rib chiqish, uni yangi ijtimoiy talablar va innovatsion yondashuvlar asosida takomillashtirish zarurati tobora ortib bormoqda. Tarbiya tushunchasi pedagogika fanining asosiy kategoriyalaridan biri bo'lib, u shaxsni har tomonlama kamol toptirishga qaratilgan maqsadli, tizimli va uzluksiz jarayonni anglatadi. Tarbiya jarayonida shaxsning ma'naviy-axloqiy, estetik, huquqiy, mehnat va jismoniy sifatlari shakllantiriladi. Shu bilan birga, tarbiya jamiyatning milliy va umuminsoniy qadriyatlarini yosh avlod ongiga singdirish, ularni ijtimoiy hayotga moslashtirish hamda mustaqil fikrlovchi, mas'uliyatli shaxs sifatida shakllantirishni ko'zda tutadi.

Bugungi kunda tarbiya mazmuni an'anaviy qarashlar doirasidan chiqib, yangi pedagogik texnologiyalar, interaktiv metodlar, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tamoyillari asosida boyitilmoqda. Axborot oqimining kuchayishi, turli madaniyatlararo ta'sirlarning ortishi yoshlar dunyoqarashiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Bunday sharoitda tarbiya jarayoni faqat nazariy bilim berish bilan cheklanmay, balki yoshlarni tanqidiy fikrlashga, mustaqil qaror qabul qilishga, ijtimoiy mas'uliyatni his etishga o'rgatishi zarur. Ayniqsa, pedagogika yo'nalishi talabalari uchun tarbiya konsepsiyasining mazmun-mohiyatini chuqur anglash muhim ahamiyatga ega. Chunki ular kelajakda ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etuvchi asosiy subyekt sifatida maydonga chiqadilar. Talabalarning tarbiya haqidagi nazariy bilimlari, shaxsiy qarashlari va amaliy tajribalari kelgusida ularning kasbiy faoliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun ham tarbiya konsepsiyasini talaba nigohi orqali o'rganish, ularning fikr va mulohazalarini tahlil qilish ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb masala hisoblanadi. Mazkur maqolada hozirgi davrda tarbiya konsepsiyasining nazariy asoslari yoritilib, pedagogika yo'nalishi talabalari qarashlari tahlil qilinadi. Shuningdek, tarbiya

POLAND

POLAND

jarayonini samarali tashkil etishning zamonaviy omillari, innovatsion yondashuvlar va bo'lajak pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari ko'rib chiqiladi.

Asosiy qism

Tarbiya pedagogika fanining yetakchi kategoriyalaridan biri bo'lib, u shaxsni ijtimoiy hayotga tayyorlash, unda ma'naviy-axloqiy, intellektual, estetik va jismoniy sifatlarni shakllantirishga qaratilgan maqsadli, tizimli va uzluksiz jarayonni anglatadi. Ilmiy manbalarda tarbiya keng va tor ma'noda talqin qilinadi. Keng ma'noda tarbiya — bu jamiyatning ijtimoiy-tarixiy tajribasini yosh avlodga yetkazish jarayoni bo'lsa, tor ma'noda u muayyan maqsadga yo'naltirilgan pedagogik ta'sirni bildiradi.

Zamonaviy pedagogikada tarbiya konsepsiyasi shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida talqin qilinmoqda. Bunda tarbiya jarayoni o'quvchining individual xususiyatlari, qiziqishlari, ehtiyojlari va imkoniyatlarini inobatga olgan holda tashkil etiladi. Tarbiya endilikda faqat nazorat va talab asosida emas, balki hamkorlik, muloqot va o'zaro hurmat tamoyillariga asoslanadi. Shuningdek, tarbiya konsepsiyasining muhim jihatlaridan biri — milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligidir. Milliy qadriyatlar yosh avlodda vatanparvarlik, milliy o'zlikni anglash, an'analarga hurmat tuyg'ularini shakllantirsa, umuminsoniy qadriyatlar bag'rikenglik, insonparvarlik, adolat va tinchlik kabi sifatlarni rivojlantiradi. Zamonaviy tarbiya ana shu ikki yo'nalishning uyg'unligida samarali bo'ladi.

Hozirgi davrda tarbiya mazmuni jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivoji, globallashuv jarayonlari va axborot texnologiyalarining keng tarqalishi bilan chambarchas bog'liqdir. Raqamli muhitda yashayotgan yoshlar ongiga turli axborot oqimlari ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli tarbiya jarayonida media savodxonlik, tanqidiy fikrlash va axborotni tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy tarbiya quyidagi asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

Ma'naviy-axloqiy tarbiya – shaxsda odob-axloq me'yorlarini, mas'uliyat, halollik, hurmat va vijdonlilik sifatlarini shakllantirish;

Fuqarolik va huquqiy tarbiya – qonunlarga hurmat, fuqarolik pozitsiyasi va ijtimoiy faollikni rivojlantirish;

Vatanparvarlik tarbiyasi – milliy qadriyatlar va tarixiy merosga sadoqatni mustahkamlash;

Ekologik tarbiya – tabiatga ongli munosabat va ekologik madaniyatni rivojlantirish;

Mehnat va kasbiy tarbiya – kasbga hurmat, mehnatsevarlik va mas’uliyat tuyg’usini shakllantirish.

Tarbiya jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalar, treninglar, loyihaviy faoliyat, muammoli vaziyatlar tahlili kabi metodlardan foydalanish uning samaradorligini oshiradi. Ayniqsa, interaktiv metodlar yoshlarning faolligini ta’minlab, ularni mustaqil fikrlashga undaydi.

Pedagogika yo’nalishi talabalari tarbiya jarayonining kelajakdagi bevosita tashkilotchilari hisoblanadi. Ularning tarbiya haqidagi qarashlari, nazariy bilimlari va shaxsiy qadriyatlari kelajakdagi kasbiy faoliyatiga bevosita ta’sir ko’rsatadi. Talabalar tarbiyani, avvalo, shaxsni shakllantirish vositasi sifatida baholaydilar. Ularning fikricha, tarbiya faqat taqiqlar yoki buyruqlar tizimi emas, balki shaxsiy namuna, muloqot va ishonchga asoslangan jarayondir. So’nggi yillarda talabalar orasida tarbiyaning demokratik va insonparvarlik tamoyillariga asoslanishi zarurligi haqidagi qarashlar keng tarqalmoqda. Ular tarbiya jarayonida o’quvchining fikrini hurmat qilish, uning mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirish muhim deb hisoblaydilar. Shuningdek, zamonaviy talaba tarbiya jarayonida innovatsion yondashuvlar va axborot texnologiyalaridan foydalanishni qo’llab-quvvatlaydi.

Biroq ayrim hollarda talabalar nazariy bilim bilan amaliy ko’nikma o’rtasida tafovut mavjudligini ham ta’kidlaydilar. Bu esa pedagogik amaliyot jarayonida tarbiya metodlarini qo’llash bo’yicha ko’proq tajriba va treninglarga ehtiyoj borligini ko’rsatadi.

Hozirgi davrda tarbiya konsepsiyasini takomillashtirish quyidagi omillar bilan bog’liq:

- ta’lim va tarbiyaning integratsiyasi;
- pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish;
- oila va ta’lim muassasasi hamkorligini kuchaytirish;
- milliy va xalqaro tajribani uyg’unlashtirish;
- raqamli pedagogik vositalardan samarali foydalanish.

Bo’lajak pedagoglar tarbiya jarayonida shaxsiy namuna ko’rsatishi, o’z kasbiga sadoqatli bo’lishi va doimiy ravishda o’z ustida ishlashi zarur. Chunki tarbiya samaradorligi ko’p jihatdan pedagog shaxsiga bog’liqdir.

Xulosa

Maqolada hozirgi davrda tarbiya konsepsiyasining nazariy asoslari va pedagogika yo’nalishi talabalari nigohidagi talqini tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko’rsatadiki, tarbiya nafaqat shaxsni rivojlantirish jarayoni, balki jamiyatning ijtimoiy, ma’naviy va madaniy barqarorligini ta’minlovchi muhim

vosita hisoblanadi. Tarbiya jarayoni zamonaviy ta'lim tizimida shaxsga yo'naltirilgan yondashuvlar, interaktiv metodlar va innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida amalga oshirilishi lozimligi aniqlandi.

Pedagogika talabalari qarashlariga ko'ra, tarbiya faqatgina qoidalarga amal qilish yoki buyruqlar tizimi bilan chegaralanmay, balki shaxsiy namuna, muloqot, hurmat va ishonch tamoyillariga asoslanishi kerak. Ularning fikricha, tarbiya jarayonida yoshlarni tanqidiy fikrlashga, mas'uliyatni his qilishga, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni qadrlashga o'rgatish muhimdir. Shu bilan birga, talabalar nazariy bilimlar bilan amaliy ko'nikmalarni uyg'unlashtirishning ahamiyatini ham ta'kidladilar, chunki samarali tarbiya jarayoni pedagogik tajriba va amaliy metodlar bilan boyitilgan bo'lishi lozim.

Zamonaviy tarbiya konsepsiyasi milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirgan holda, yoshlarni har tomonlama rivojlantirishga qaratilgan tizimli jarayon bo'lib xizmat qiladi. Bu jarayonda bo'lajak pedagoglarning kasbiy kompetensiyalari, mas'uliyati va shaxsiy namunasi muhim rol o'ynaydi. Shu nuqtayi nazardan, pedagogika yo'nalishi talabalari tarbiya jarayonini chuqur tushunishlari, yangi yondashuvlarni o'zlashtirishlari va o'z amaliy faoliyatlarida qo'llay olishlari kelajakda ta'lim sifatini oshirish va shaxslarni to'laqonli rivojlantirish uchun asosiy omil hisoblanadi.

Hozirgi davrda tarbiya konsepsiyasini takomillashtirish zamon talabi bo'lib, bu jarayonda talabalarning nazariy bilimlari, amaliy ko'nikmalari va innovatsion fikrlashi muhim ahamiyatga ega. Tarbiya faqat ta'lim jarayonining bir qismi emas, balki shaxsni shakllantirish va jamiyat barqarorligini ta'minlashga qaratilgan strategik jarayon sifatida qaralishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Kodirov, I. Darsliklar va maqolalar pedagogika fanidan. Chirchiq, 2023.
2. Qorayev, S. B. Pedagogik ta'lim va tarbiya metodikalari. Chirchiq, 2022.
3. Xalmatova, D. A. Pedagogik texnologiyalar va dars jarayoni. Chirchiq, 2021.
4. Allayorova, S. B. Pedagogik mahorat va tarbiya metodikasi. Chirchiq, 2022.
5. Abdullayev, O. A. Pedagogik diagnostika va korreksiya. Chirchiq, 2023.
6. Aliyev, R. Ta'lim va tarbiya nazariyalari. Toshkent: Fan va ta'lim, 2020.
7. Akhmedov, H. U. Written and Oral Translation Competence. Chirchiq, 2024.
8. Pedagogika: Nazariya va amaliyot. Toshkent: Ta'lim nashriyoti, 2021.
9. Muminov, Sh. Pedagogik psixologiya asoslari. Toshkent: Fan va ta'lim, 2022.
10. Karimov, O. Shaxsni tarbiyalash metodikasi. Toshkent: Ta'lim nashriyoti, 2021.
11. Yusupova, D. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Fan va ta'lim, 2023.

POLAND

CURRENT APPROACHES AND NEW RESEARCH IN MODERN SCIENCES

International scientific-online conference

POLAND

12. Akhmedov, H. U. Written and Oral Translation Competence. Chirchiq davlat pedagogika universiteti, "Zebo Prints", 2024. (o'quv qo'llanma)
13. Hasanboyev, J. Pedagogika. Toshkent: — darslik, 2011.